

SOSYAL BECERİ SEVİYESİNİN OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNDE İNCELENMESİ

Öğr. Gör. Hatice YALÇIN*

ÖZ

Sosyal beceri, başkalarıyla iletişimi mümkün kılan, çevrede etki bırakan, bilişsel ve duyuşsal öğeleri içeren davranışlardır. Okul öncesi öğretmenliğinin, sosyal beceri gerektiren bir meslek olduğu göz önünde bulundurularak, okul öncesi öğretmenlerinin bazı niteliklerinin, sosyal beceri düzeylerini etkileme durumlarını incelemek amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Okul öncesi kurumlarda çalışan 43 öğretmen örnekleme alınmıştır. Veriler öğretmenlerin sosyodemografik özelliklerini ve Sosyal Beceri Envanterini içeren form ile elde edilmiştir. Bilgilerin analizi SPSS 10.0 paket programı ile t testi, tek-yönlü varyans analizi kullanılarak yapılmıştır. Öğretmenlerin genel anlamda sosyal beceri düzeyleri yüksek olarak belirlenmiştir. Okul öncesi kurumlarda çalışan öğretmenlerin sosyal beceri alt ölçek puan ortalamaları ve sosyal beceri toplam puan ortalamaları öğretmenlerin yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. 6-10 yıldan buyana çalışan öğretmenlerin duyuşsal anlatımcılık puan ortalamaları 1-5 yıl çalışan öğretmenlerden yüksektir. 26 yaştan küçük öğretmenlerden sosyal duyarlık alt ölçek puan ortalamaları, 30 yaşından büyük öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Beceri, Okul Öncesi Öğretmeni

RESEARCH OF SOCIAL SKILLS LEVEL FOR THE TEACHERS OF PRESCHOOL

ABSTRACT

Social skill is behaviours which make possible communication, have affects on ambience and contain cognitive and affective elements. With considering nursing requires social skill, this study aimed to search the affection status of school of nursing students qualification on their social skill. 43 teachers working at the pre-school were taken as samples. The data were obtained by means of the form that contains the socio-demographic characteristics of teachers and the Social Skills Inventory Analysis of information was used via the SPSS 10.0 package program t-test, one-way analysis of variance. Teachers are generally set to be at a high level of social skills. The social skills sub-scale scores and social skills total scores of the teachers working in pre-school institutions differentiate significantly according to the age groups. The perceptual expressivity scores of the teachers who have worked for 6-10 years are higher than the teachers working for 1-5 years. The social perception sub-scale scores of the teachers under 26 are considerably higher than the teachers over 30 years.

Key Words: Social Skill, Teachers of Preschool.

* Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Basın Yayın Birimi, h.hatice@gmail.com

1.GİRİŞ

Sosyal ilişkiler kurarak insan çevresiyle etkileşim içinde bulunur. Bu etkileşim sürecinde sağlıklı ilişkiler kurabilmek ancak yeterli sosyal becerileri kazanmakla gerçekleşebilir. Combs ve Slaby (1998), sosyal becerileri başkalarıyla toplumsal olarak kabul edilebilir, kişisel olarak yararlı ve aynı zamanda öncelikle başkalarına yararlı olan sosyal bağlamda etkileşim kurma yeteneği şeklinde tanımlamışlardır.

Bireyin başkalarıyla başarılı bir şekilde etkileşimde bulunmasına olanak sağlayan davranışlardır. Sosyal beceriler davranış şeklinde ortaya çıkarlar, kişiler arası bir nitelik arz ederler, çevredeki kişiler tarafından beğenilen davranışlardır. İletişim ve etkileşimi sürdürmeye yöneliktirler, tekrarlanabilirler, belirlenebilirler. Buna göre tanışma, kendini-başkasını tanıtma, randevu isteme, selamlama, soru sorma, cevap verme, dinleme, rahatsızlık belirtme, belirtilen rahatsızlığa karşılık verme, saldırganlığa karşılık verme, çatışma çözümüleme, şikayet etme gibi birçok davranış sosyal becerilerin ortaya konduğu davranışlardır (Kuzgun, 2000).

Sosyal beceriyi Yüksel (1998); başkalarından olumlu tepkiler getirecek ve olumsuz tepkilerin gelmesini önleyecek, başkalarıyla iletişimi mümkün kılan, sosyal açıdan kabul edilebilir, çevrede etki bırakan, hedefe yönelik, sosyal içeriğe göre değişen, hem belirli gözlenebilir hem de gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal öğeleri içeren ve öğrenilebilir davranışlar olarak tanımlamaktadır.

Bacanlı (1999)'de, sosyal beceri kavramını tüm meslek gruplarının bilmeleri zorunlu olan bir kavram olarak ortaya koymuştur. Bu kavram sosyal içgörü (social insight) olarak adlandırılmaktadır. Sosyal içgörü, sosyal ortamda neyin olup bittiğini kavrama, insanların beklentilerini kavrama şeklinde tanımlanmaktadır. Bunun etkili bir şekilde üstesinden gelebilmek için tüm meslek gruplarının iletişim kurduğu grupların kültüründen haberdar olması ve insan davranışlarını anlaması gerekir (Balcı ve ark 2001).

Merrel ve Gimpell, sosyal beceri ve sosyal yeterlilik kavramlarının çok boyutlu, birbirleriyle ilişkili ve aynı zamanda bağımsız yapılar olduklarını belirtmişlerdir (Avcıoğlu, 2005). Rose ve Krasnor sosyal yeterliliği, olumlu etkileşimi zaman içinde farklı durumlarda sürdürürken kişisel amaçları gerçekleştirme becerisi olarak tanımlamıştır (Çetin, Bilbay, Kaymak, 2002). Combs ve Slaby'e (1977), göre sosyal beceriler, sosyal ortamlarda, sosyal olarak kabul edilebilir yollarla diğerleriyle etkileşimde bulunma yeteneğidir.

Ülkemizde okul öncesi eğitim henüz örgün eğitim kapsamına alınmamış olmakla birlikte geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar hızlanmıştır. Okul öncesi eğitimin çocuğu, bir birey olarak toplumsal yaşama hazırlamada temel bir işleve sahip olması nedeniyle bu dönem eğitimine verilen önem giderek artmaktadır. Özel ve resmi okulöncesi eğitim kurumlarının sayısı günden güne artmakta ve bu kurumlar ailelerin ve çocukların ilköğretime hazırlık ve okula uyum sürecinde okul öncesi öğretmenleri birer köprü görevi üstlenmektedir.

Bacanlı (1999), sosyal becerilerin ölçülmesi için kullanılan teknikleri davranışsal görüşme, kendini rapor ölçümleri, davranışsal gözlem ve diğer teknikler olmak üzere dört kategoride incelemiştir.

Davranışsal görüşme: Bireysel görüşme yoluyla kişinin geçmişi hakkında bilgi edinilmesidir.

Kendini rapor ölçümleri: Kişinin kendi özelliklerini rapor ettiği yöntemleri ifade eder.

Davranışsal gözlem: Bu yöntem uzman, öğretmen, ana baba gibi değerlendirilecek olan kişiyi çeşitli ortam ve durumlarda gözleyebilen kişilerin birey hakkındaki rapor ve yargılarını ifade eder.

Diğer teknikler: Etkileşim kayıtları ve sosyometri bu kategoriye girer.

Sosyal becerilerin değerlendirilmesinde kullanılan yöntem ve teknikleri Avcıoğlu (2003) ise, görüşme, kendi kendini değerlendirme, gözlem, davranış derecelendirme ölçekleri, sosyometri olmak üzere beş kategoride incelemiştir.

Eğitimin tüm kademelerinde olduğu gibi okul öncesi dönemde de sosyal becerilerden çok akademik beceriler üzerinde durulmaktadır. Oysa bilinçli şekilde yapılan okul öncesi kurum öğretmenlerinin eğitimi ve onların sosyal beceri konusunda eğitim programları ile öğretmenlerin sosyal becerileri sağlıklı ve bilinçli biçimde desteklenirse, öğretmenlerin rehberlik ettiği çocuklarda akademik becerilerin gelişimi için de sağlam temeller atılacağı düşünülmektedir.

Bu amaçla oluşturulmuş olan sosyal beceri eğitimi programlarının alan uygulayıcıları tarafından öğretmenlerin gereksinimlerine göre oluşturulacak farklı programlara ışık tutacağına inanılmaktadır. Bu görüşlerden hareketle araştırmanın amacı okul öncesi kurumlarda çalışan öğretmenlerde sosyal beceri durumlarının araştırılması ve okul öncesi öğretmenlerinin sosyodemografik özelliklerinin sosyal beceri düzeylerini etkileme durumlarının belirlenmesidir.

1.1.Amaç

Bu araştırma; okul öncesi kurumlarda çalışan öğretmenlerin bazı niteliklerinin, sosyal beceri düzeylerini etkileme durumlarını incelemek amacıyla yapılmıştır.

1.2.Problem Cümlesi

Okul öncesi kurumlarda çalışan öğretmenlerin sosyodemografik özellikleri, sosyal beceri düzeylerini etkileme midir?

2.YÖNTEM

Bu çalışmada, var olan durumu ortaya koymak amacıyla betimsel yöntem kullanılmıştır.

2.1.Çalışma Grubu

Karaman'da okul öncesi kurumlarda çalışan öğretmenlerin tamamı araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı süre içerisinde ulaşılabilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden 43 öğretmen örneklem grubunu oluşturmuştur.

1.Tablo. Okul Öncesi Kurumda Çalışan Öğretmenlerin Sosyodemografik Özellikleri

Özellikler	Kategoriler	f	%
Yaş grupları	21-25 yaş	7	16,2
	26-30 yaş	21	48,8
	31-35 yaş	11	25,5
	36 ve daha büyük	4	9,3
Toplam		43	100,0
Medeni hali	Evli	21	48,8
	Bekar	18	41,8
	Dul	4	9,3
Toplam		43	100,0
Mezuniyet durumu	Lise mezunu	7	16,2
	Ön lisans mezunu	17	39,5
	Lisans mezunu	19	44,1
Toplam		43	100,0
Uzun süre yaşadığı/doğduğu ortam	İl	13	30,2
	İlçe	18	41,8
	Kırsal	12	27,9
Toplam		43	100,0
Annesinin eğitim durumu	Okur-yazar değil	6	13,9
	İlkokul mezunu	21	48,8
	Ortaokul mezunu	11	25,5
	Lise mezunu	5	11,6
Toplam		43	100,0
Babasının eğitim durumu	Okur-yazar değil	-	-
	İlkokul mezunu	19	44,1
	Ortaokul mezunu	16	37,2
	Lise mezunu	8	18,6
Toplam		43	100,0
Annesinin mesleği	Çalışmıyor	21	48,8
	Memur	7	16,2
	İşçi	10	23,2
	Diğer (Emekli vb)	7	16,2
Toplam		43	100,0
Babasının mesleği	Çalışmıyor	1	2,3
	Memur	11	25,5
	İşçi	7	16,2
	Esnaf/serbest meslek	18	41,8
	Diğer (Emekli vb)	6	13,9
Toplam		43	100,0
Kardeş sayısı	1-3	33	76,7
	4 ve daha fazla	10	23,2
Toplam		43	100,0

Tablo 1’de okul öncesi kurumlarda çalışan öğretmenlerin yaş grupları, medeni durumları, mezun oldukları okul, uzun süre yaşadıkları ortam, anne ve babanın eğitimleri ile meslekleri, kardeş sayısı gibi özellikleri incelenmiştir. Tablo 2’de de öğretmenlerin büyüdüğü aile ortamındaki çocuk eğitimi yaklaşımları, arkadaş grupları ile ilişkileri, sosyal aktivitelere katılma durumları ile diğer öğretmen adaylarıyla ilişkilerinin durumu gösterilmektedir.

2.Tablo. Okul Öncesi Kurumda Çalışan Öğretmenlerin Sosyal Durumları

Özellikler	Kategoriler	f	%
Aile ortamlarında anne-baba yaklaşımı	Demokratik-özgür (destekleyici)	11	25,5
	Tutarsız	21	48,8
	Baskıcı	7	16,2
	Koruyucu	4	9,3
Toplam		43	100,0
Arkadaş grubu	Az	6	13,9
	Yeteri kadar	27	62,7
	Fazla	10	23,2
Toplam		43	100,0
Sosyal aktivitelere katılma durumu	Az	3	6,9
	Yeteri kadar	21	48,8
	Fazla	19	44,1
Toplam		43	100,0
Diğer öğretmenler ile ilişkilerinin durumu	İyi	20	46,5
	Yetersiz	21	48,8
	Kötü	2	4,6
Toplam		43	100,0

2.2. Veri Toplama Araçları

Veriler öğretmenlerin sosyodemografik özelliklerini ve Sosyal Beceri Envanterini içeren form ile elde edilmiştir. Sosyal Beceri Envanteri (SBE) 1986 yılında Riggio tarafından geliştirilmiş ve 1989 yılında tekrar düzeltilmiştir. Sosyal Beceri Envanterinin Türkçe'ye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ise Yüksel (1997) tarafından yapılmıştır. SBE temel sosyal becerileri ölçmek amacıyla hazırlanmış 90 maddelik kendini tanımlama türünden bir ölçme aracıdır. Sosyal Beceri Envanteri 6 ayrı alanı ölçmektedir. Ayrıca sosyal yeterlik ya da sosyal becerilerin tümünü kapsayan global sosyal beceri seviyesini toplam olarak hesaplamaktadır.

Testin tekrarı yöntemi ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı tüm ölçek için $r=.92$, alt ölçekler için ise .80 ile .89 bulunmuştur. Toplam puana ilişkin iç tutarlık (Cronbach alpha) katsayısı .85 olarak bulunmuş, alt ölçeklere göre elde edilen iç tutarlık katsayıları ise .56 ile .82 olarak hesaplanmıştır (Deniz 2003, Yüksel 1997).

Araştırmanın sosyodemografik verileri araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu ile elde edilmiştir. Sosyal beceri düzeylerini belirlemek amacıyla, Sosyal Beceri Envanteri uygulanmıştır. Güvenilir yanıtlar alabilmek için öğretmenlerden isimlerini yazmamaları istenmiştir.

2.3 Verilerin Analizi

Sosyal Beceri Envanterinin tümünden ve alt ölçeklerinden alınan puanların hesaplanması envanterin kendi hesaplama sistemiyle toplanmıştır. Elde edilen bu bilgiler bilgisayar ortamına kodlanarak girilmiş ve istatistiksel işlemler yapılması için hazır hale getirilmiştir. Bilgilerin analizi SPSS 16.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Öğretmenlerin sosyodemografik özelliklerinin belirlenmesinde yüzde hesaplama yöntemi, demografik özellikler ile sosyal beceri durumlarını ortaya koymak amacıyla gruplar için t testi, tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

3.BULGULAR ve TARTIŞMA

Bulguların sunulmasında, öncelikle öğretmenlerin sosyodemografik verileri incelenmiştir. Öğretmenlerin ortalama yaşı 27.17 ± 1.34 yıl olup, tamamı bayandır. Öğretmenlerin % 48,8'i evlidir. % 44,1'i, lisans mezunu olup % 39,5'i ise ön lisans mezunudur. Öğretmenlerin % 41,8'i ilçede, % 30,2'i ise bir ilde doğmuş ya da uzun süre yaşamıştır. Annelerinin ve babalarının eğitim durumuna bakıldığında çoğunlukla ilkokul mezunu oldukları görülmüştür (annelerin % 48,8'si, babaların % 44,1'i). Annelerin % 25,5'i ortaokul mezunu, %11,6'ı ise lise mezunu olarak belirlenmiştir.

Okuryazar olmayan annelerin oranı % 13,9 iken çalışma grubundakilerin üniversite mezunu annesi bulunmamaktadır. Babaların % 18,6'ı lise mezunu iken % 37,2'i ortaokul mezunu olarak saptanmıştır. Çalışma grubundakilerin okur-yazar olmayan babası bulunmamaktadır. Türkiye için okur-yazar oranlarına bakıldığında, erkek okuryazar oranı %91,7, kadın okur-yazar oranı %72,2 olup araştırma verileri bu oranlara uyumlu olarak ifade edilebilir (TNSA 2010).

Annelerin meslek dağılımına bakıldığında, % 48,8'inin ev kadını olduğu, memur (% 16,2), işçi (% 23,2), emekli (% 16,2) olduğu saptanmıştır. Babaların meslek durumuna bakıldığında % 41,8 ile çoğunluğunun esnaf ya da serbest meslek sahibi olduğu, daha az oranlarda olmakla birlikte işçi (%16,2), memur (% 25,5) emekli (%13,9) ve işsiz oranının % 2,3 olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin % 76,7'inin 1-3 kardeş, %23,2'inin 4 ve/veya daha fazla kardeşi olduğu saptanmıştır.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin ailelerinin tutumunu değerlendirmeleri incelediğinde, % 25,5'inin demokratik-özgür (destekleyici), % 21'i tutarsız, % 16,2'si baskıcı ve % 9,3'ü koruyucu bir ailede yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Ertem ve ark'ın (2006) çalışmasında destekleyici tavır sergileyen ebeveyn oranı %51,7, baskıcı tutum sergileyen ebeveyn oranı %4,31 olarak bulunmuştur. Öğretmenlerin % 62,7'i yeteri kadar arkadaş gruplarının olduğunu ifade etmişlerdir. Çevrelerinde sosyal aktivitelere yeteri kadar katılan öğretmenlerin oranı % 48,8 olarak saptanmıştır. Öğretmenlerin % 46,5'i diğer öğretmenler ile ilişkilerini iyi olarak değerlendirirken, % 48,8'i ilişkilerin yetersiz olduğunu, % 4,6'ı ise kötü olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin okul öncesi kurumda diğer öğretmenler ile ilişkileri konusunda kendilerini değerlendirmeleri istendiğinde, öğretmenler ile ilişkileri iyi olan öğretmenlerin çocuklarla iletişimde kendilerini daha rahat ve özgüvenli hissettikleri saptanmıştır ve bu sonuç istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Öğretmenlerin sosyodemografik verileri analiz edildikten sonra, sosyal beceri envanterinin tümünden aldıkları puanlara bakılmıştır. Bu bölümde, öğretmenlerin sosyal beceri envanterinin tümünden aldıkları puanlar ile duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık ve sosyal kontrol alt ölçeklerinden aldıkları puanların yorumuyla, alınan bu puanların öğrencilerin sosyal becerilerine ilişkin bulguların yorumuna yer verilmiştir.

3.Tablo. Öğretmenlerin Sosyal Beceri Envanteri'nden Aldıkları Puan Ortalamaları

	Sosyal kontrol	Sosyal duyarlık	Sosyal anlatımcılık	Duyuşsal kontrol	Duyuşsal duyarlılık	Duyuşsal anlatımcılık	Toplam puan
Minimum	16	12	11,5	11	12,5	12,5	110
Maksimum	37,5	32	36	34,5	35,5	32	184,5
Ortalama	28,5	21,5	23,4	20,5	24,4	22,4	141,5
SS	3,99	3,78	4,3	4,0	4,4	3,2	13,04
N	155	155	155	155	155	155	155

Tablo 3’de görüldüğü gibi öğretmenler Sosyal Beceri Envanteri’nin genelinden ortalama 141,5 puan, duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden ortalama 22,4 puan, duyuşsal duyarlık alt ölçeğinden ortalama 24,4 puan, duyuşsal kontrol alt ölçeğinden ortalama 20,9 puan, sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden ortalama 23,4 puan, sosyal duyarlık alt ölçeğinden ortalama 21,8 puan ve sosyal kontrol alt ölçeğinden ortalama 28,5 puan almışlardır.

Alınan bu ortalamalara göre öğretmenler, ortalama olarak en yüksek puanları sırasıyla sosyal kontrol, duyuşsal duyarlık, sosyal anlatımcılık, duyuşsal anlatımcılık, sosyal duyarlık ve duyuşsal kontrol alt ölçeklerinden almışlardır.

Envanterin bütününden alınabilecek en yüksek puanın 250 olduğu düşünülürse öğretmenlerin dereceleme ölçeğinden almış olduğu ortalama 141,5 puanın iyi bir puan olduğu kabul edilebilir. Bu doğrultuda öğretmenlerin genel anlamda sosyal beceri düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin envanterin tümünden aldıkları puanların değişkenlere göre incelenmesi sonucunda 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim-Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge (1998)’ye göre, öğretmenlik uygulamaları, “öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine daha iyi hazırlanmalarını, öğrenimleri süresince kazandıkları genel kültür, özel alan eğitimi ve öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi beceri, tutum ve alışkanlıklarını gerçek bir eğitim-öğretim ortamı içinde kullanabilme yeterliğini kazanmalarını sağlama” amacıyla düzenlenmiştir. Öğretmenlerin sosyal beceri alt ölçek puan ortalamaları ve sosyal beceri toplam puan ortalamaları öğretmenlerin kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. 1-3 kardeş ve 4 kardeşten daha fazla olan öğretmenlerin puan ortalamaları arasındaki farkın önem kontrolü t testi ile yapılmış, t testi ile ilgili değerler Tablo 3’de verilmiştir.

4.Tablo. Kardeş Sayısı 1-3 ve Kardeş Sayısı 4 ile Daha Fazla Olan Öğretmenlerin Sosyal Beceri Duyuşsal Anlatımcılık Alt Ölçeği Puan Ortalamaları Arasındaki Fark

Öğretmenlerin kardeş sayısı	n	\bar{X}	Ss	t	Anlamlılık düzeyi
1-3 kardeş	45	44,32	7,40	2,507	P<0.05
4 ve daha fazla	38	46,08	8,05		Önemli

t tablo =1,964

Kardeş sayısı 1-3 ve kardeş sayısı 4 ile daha fazla olan öğretmenlerin sosyal beceri duyuşsal anlatımcılık alt ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi ile sınanmış, hesaplanan 2,507 t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuca göre, 4 ile daha fazla olan öğretmenlerin sosyal beceri ve duyuşsal anlatımcılık alt ölçeği puan ortalamalarının, kardeş sayısı 1-3 olan öğretmenlerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu söylenebilir.

Flanagan (1994) yaptığı çalışmada, sosyal yeterlilik açısından risk altında olan 21 ve risk altında olmayan 30 kişi olmak üzere Afrika, Amerika ve İspanyol asıllı toplam 51 kişiye “Sosyal Beceri Derecelendirme Sistemi”nin öğretmen formunun sonuçları doğrultusunda sosyal beceri eğitimi programı uygulamıştır. Program tamamlandığında her iki grupta da sosyal beceri puanlarının yükseldiği, anne eğitim durumu yükseldikçe sosyal becerilerde gelişim olduğu, yaş ile sosyal beceri arasında anlamlı bir ilişkinin bulundu sosyodemografik özelliklere göre akademik başarının da arttığı görülmüştür.

Koçak ve Tepeli'nin (2006) yaptığı çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-5 yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarına yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, anne-baba eğitim düzeyi, okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi değişkenlerinin etkisi incelenmiştir. Veri toplama aracı olarak Davranış Derecelendirme Ölçeği'nin kullanıldığı çalışmanın bulguları, çocukların işbirliği ve sosyal ilişki puanlarının babanın eğitim düzeyine göre değişmediğini, beş yaşındaki çocukların işbirliği ve sosyal ilişki puan ortalamalarının dört yaşındaki çocuklardan daha yüksek olduğunu, ortalamalar incelendiğinde, hem işbirliği hem de sosyal ilişki davranışlarında kızların puan ortalamalarının erkeklerden yüksek olduğunu, işbirliği davranışından en yüksek puanı, anneleri yüksek okul mezunu olan çocukların aldığını, annesi ilköğretim mezunu olan çocukların ise en düşük puanları aldığını, işbirliği ve sosyal ilişkiler ölçeğinden alınan en yüksek puanların okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların puan ortalaması olduğunu, yani işbirliği ve sosyal ilişki puan ortalamalarının okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi arttıkça yükseldiğini, sosyo-ekonomik düzeyi orta olan çocukların işbirliği ve sosyal ilişki davranışlarının alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklardan; sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan çocukların işbirliği ve sosyal ilişki davranışlarının ise alt ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklardan daha ileri düzeyde olduğunu göstermektedir

Çalışma grubunun tamamı bayan öğretmenlerden oluşmaktadır. Eğitim ortamı genel anlamda bir iletişim ortamıdır. Öğretmenlik ise, yoğun iletişim ortamlarında etkin olan bir meslektir. Ülkemizde, öğretmenlik mesleğinin bayan mesleği gibi görüldüğü genel yargısından hareketle

Strong (1943), küçük yaşlardan itibaren kültürlerin bazı meslekleri birinci derecede kadınlara özgü saydığını belirtmektedir. Araştırmacı, toplum tarafından kadınların genellikle sanat, müzik, edebiyat, öğretmenlik, büro işleri ve sosyal hizmetlerle uğraşmalarının beklendiğini ifade etmektedir. (Akt. Çimen, 1988). Buna göre, bayanların öğretmenliğin kendilerine daha uygun bir meslek olarak algılamış olabilecekleri, bu durumun da iletişim becerisi algılarını olumlu etkilemiş olabileceği düşünülebilir.

Çalışma grubundaki öğretmenlerin annelerinin öğrenim durumlarına göre sosyal beceri düzeyleri incelenmiş, ölçek ve alt ölçeklerden almış oldukları puanların karşılaştırılması 5.Tablo'da sunulmuştur.

Çalışma grubundaki öğretmenlerin % 48,8'i, büyüdükleri aile ortamında tutarsız bir anne-baba yaklaşımı olduğunu belirtmişlerdir. Sosyodemografik özellikler ile sosyal beceri ve sosyal kaygı arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir çalışma sonucunda cinsiyetin, kardeş sayısının, anne öğrenim düzeyinin, baba öğrenim düzeyinin, annelerin çalışma düzeyinin, sosyo-ekonomik düzeyinin sürekli kaygı puan ortalamaları üzerinde istatistiksel olarak önemli bir farklılığa neden olmazken, anne yaşının sürekli kaygı puan ortalamaları üzerinde istatistiksel olarak önemli bir farklılığa neden olduğu ve bireylerin kaygı düzeyleri ile annelerinin kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak önemli bir ilişki olduğu saptanmıştır (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2003) Bu araştırma sonuçları ile bizim araştırma sonuçlarımız benzerlik göstermektedir.

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğretmenler, özellikle sosyal kontrol ve duygusal duyarlık alt ölçeklerinden yüksek ortalamalar almışlardır. Bu ortalamalar doğrultusunda öğretmenler ile ilgili şu sonuçlara ulaşılabilir. Okul öncesi kurumlarda çalışan öğretmenler;

- Herhangi bir sosyal durumda ortama uygun hareket eden,
- Kendinden emin ve sosyal durumlara kolayca ayak uydurabilen,
- Başka bireylerin duygusal imalarını doğru ve tam olarak yorumlayabilen,
- Başka bireyler tarafından duygusal olarak çabuk etkilenen,
- Başkalarının duygusal durumlarını empatik olarak ifade edebilen,
- Cana yakın, sosyal ya da her hangi bir konuda sohbeti başlatma ve yönlendirme becerilerine sahip bireylerdir.

Bunun yanında duygusal kontrol alt ölçeğinden düşük puan alan öğretmenler için, belli başlı duyguları yetenekle birleştirme ve bu duyguları bir maske altında gizleme konusunda beceri sahibi olmadıkları söylenebilir. Bu alt ölçekten düşük puan alanlar, güçlü duygularını kontrol etme eğiliminde değildirler.

4 ve daha fazla kardeşi olan öğretmenlerin duygusal anlatıcılık puan ortalamaları 1-3 kardeşi olan öğretmenlerden anlam düzeyi de yüksektir. 1-3 kardeşi olan öğretmenlerin sosyal duyarlık alt ölçek puan ortalamaları 4 ve daha fazla kardeşi olan öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksektir.

4.1 Sonuçlar

1. Öğretmenlerin iletişim becerisi algıları yüksektir.

2. Öğretmenlerin iletişim becerisi algı düzeyi ortalamaları arasında 1-3 kardeşi olanlar ile 4 ve daha fazla kardeşe sahip olanlar arasında fazla kardeşi olanların lehine anlamlı bir fark vardır.

3. Demografik değişkenlerin sosyal beceri üzerindeki etkisine yönelik sonuçlar, diğer öğretmenler ve başkalarıyla yeterince iletişim kurmadığını belirten öğretmenlerin (% 48,8) sosyal durumlarda daha fazla rahatsız olduklarını ve sosyal ortamlara daha az girdiklerini göstermiştir.

4.2 Öneriler

Bu araştırmanın sonuçlarına göre aşağıdaki öneriler yapılabilir.

1. Bu çalışmanın devamı niteliğinde bir izleme çalışmasının yapılarak, okul öncesi kurumlarda çalışan öğretmenlerin mesleğe başladıktan sonraki davranış gösterme biçimi ve algıları araştırılmalıdır.

2. Okul öncesi kurumlarda çalışan öğretmenler için, mezuniyet sonrası için sosyal beceri ve alt grupları hakkında uygulamaya dönük hizmet içi eğitim programları düzenlenebilir.

3- Bundan sonra yapılacak araştırmalarda eğitim programlarının sosyal beceriye etkisi incelenebilir.

KAYNAKLAR

Alisinanoğlu, F., Ulutaş, İ. (2003). Çocukların Kaygı Düzeyleri İle Annelerinin Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 28, 128.

Avcıoğlu, H. (2003). Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklara Sosyal Becerilerin Öğretilmesinde İşbirlikçi Öğrenme Yöntemi ile Sunulan Öğretim Programının Etkiliğinin İncelenmesi, *OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı. Cilt:1*. Ankara: Ya-pa Yayınları.

Avşar, Z. (2004). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi XVII (2)*. 2004. 111-130

Bacanlı, H. (1999). *Sosyal Beceri Eğitimi*. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

Balcı, S., Kalkan, M. (2001). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi. 11*, 76-92.

Capel et all. (1996). *Learning to Teach in The Secondary School. A Companion to School Experience* Routledge . London: New Fetter Lane, 1996.

Combs, M.L., D.A, Slaby. (1998). Social Skills Training with Children. *Advances in Clinical Child Psychology*. New York: Plenum 1, 161-201.

Çetin, F., Bilbay, A., Kaymak, D. (2002). *Araştırmadan Uygulamaya Çocuklarda Sosyal Beceriler Grup Eğitimi*. İstanbul, Epsilon Yayıncılık.

Çimen, M. (1988). Cinsiyet ve Bazı Sosyo-Ekonomik Değişkenlerin Lise Öğrencilerinin Mesleki İlgilerine Etkisi. Hacettepe Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Deniz, E. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Seviyelerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı 9*, 502-518.

Ertem, Ü., Yazıcı, S. (2006). Gençlik Döneminde Psikososyal Sorunlar. *Aile ve Toplum Dergisi*, Ocak-Şubat-Mart 2006, 7-12.

Flanagan, D. P. (1994). The Effectiveness of a Social Skills Intervention With Minority Kindergarten Students. <http://www.vincenter.org> (Erişim: 21.03.2011)

Gordon, L. Robin (1997). *How Novice Nursing Can Succeed with Adolescents*. Educational Leadership Vol. 54. No: 7 April, 56-58.

Güçlü, N. (1998). Okul Müdürlerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. *VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*. Konya.

Koçak, N., Tepeli, K. (2006). 4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal İlişkiler ve İşbirliği Davranışlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *1. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi*, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul.

Kuzgun, Y. (2000). *İlköğretimde Rehberlik*. II. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Segrin, C. (2001). Social Skills and Negative Life Events: Testing the Deficit Stress Generation Hypothesis. *Current Psychology*, 20,1, 17-19.

Seren, Ş., Ünal, A. (2006). Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri İle Çatışma Çözme Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Aktif Eğitim Kurultayı, Poster bildiri.

Şeker, A. (2000). Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerileri ile Sınıf Atmosferi Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Konya.

Şahin, C. (2001). Yurt Dışı Yaşantısı Geçiren ve Geçirmeyen Lise Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Ankara, cilt:2, sayı:2.

Öz, F. (1992). Hemşirelerin Empatik Beceri ve Eğilim Düzeyine Eğitimin Etkisi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

Riggio, R.E. (1990). Social skills and Self-Esteem Personality and Individual Differences, 8, 1990: 799-804

Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması (2010). <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2003/data/turkce/bolum10.pdf> (Erişim Tarihi:23.12.2010)

Üstün, B., (1995). Hemşirelerin Atılganlık ve Tükenmişlik Düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü* Doktora Tezi Ankara.

Velioğlu, P., Pektekin, Ç., Şanlı, T. (1991), Hemşirelikte Kişiler Arası İlişkiler, *Açıköğretim Fakültesi Yayınları* No: 226

Yüksel, G. (1997). Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü *Doktora Tezi*. Ankara.

WHO Regional Office for Europe. LEMON Learning Materials on Nursing. Copenhagen: WHO, 1995.

Yüksel, G. (1998). Sosyal Beceri Envanterinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. II, 9, 39-48.